

Svobodni glasovi.

Poučno-zabaven list za slovensko ljudstvo.

Štev. 4. in 5.

V Celji, dné 1. januarja 1898.

Leto I.

Novo leto.

V preteklosti je knjigi list popisan spet.
In v večni časov grob propade vrsta dni.
Za jedno leto je starejši stari svet
A zgodovina piše nove nam strani. —
Nov čas! Je mar to res? Mar čas umira?
Mar ura, ki izgine, novo porodi? —
Ne, čas je večni, on se ne podira,
Je stalnejši ko svet; ne leze, ne hiti.
Kje časa je začetek, veku kje je kraj?
Kako neskončno večnost razdeliti?
Kar bilo nekda je, kar bo, kar je sedaj,
Je čas. Ni moči ga izpremeniti.
Ne menjajo se ure, dnovi, leta,
Le mi se v času menjamo in z nami vse.
Kar hodi, plazi, plava in kar leta;
Vse kar se porodi, živi in zopet mre,
In kar življenja nikdar ni imelo,
Spreminja vedno, večni stalni čas.
Vse gine, kar je žilo in cvetelo,
A iz grobov spet nov se dviga kras.

Da, čas je stalen, vendar ni tiran
In bela mu je v knjigi vsaka stran,
Usodo piše samo sebi ljudsko pleme,
Ničesar mu ne nosi novo leto.
Veselje, slast in skrb in žitja težko breme
In kar sovraži in kar mu je sveto:
Ni časov dar, nū vse je dela plod,
Odkvisno le od čvrste ljudske volje.
Če hoče resno sam človeški rod,
Ni daleč od bodočnosti več bolje.

Ves svet pozdravlja hrumno novo leto,
Ugibajoč kaj pač bodočnost krije.
Pred taboj, proletar, je razodeto,
Kar v temi časa drugim še ne sije.
Oko prodira meglo novih dni
In jasno, brez bojazni zre v bodočnost;
Preteklih let zgodovje nas uči,
Da zmaga v boju žitja le odločnost,
Da treba v svojo moč samó verjeti,
Za svoje pravo hrabro se boriti;
Zanašati na druge ni se smeti,
Ker lačnih ne umejo nikdar siti,
Sami se ne umikajo tirani.

Poprimi s krepko roko zdaj peró,
Na zgodovinske knjige novi strani
Naj tvoje črke se poslej beró.
Trpin stoletni! Zgrabi uma svetli meč!
Pogum velja. Ne čakaj, da te reši čas.
Času ne biva nikdar manje, nikdar več!
Če hočemo, je dober vsaki hip za nas.
Vstaníte, sužnji! Skrtajte verige!
Bodočnost kliče vas v odločni boj.
Pozabite na strah, na jad in brige,
Združíte se v mogočni bojni roj!
Podajte zgodovini proletarsk pečát
In času podelite dela znamen,
Za dela sveti boj navduši brata brat,
Da v sreih vseh zatli svobode plamen.
Ko novo leto hrupno ves pozdravlja svet,
Poprimite i vi peneče čaše,
Povzdigni vas svobodnega duhá polet,
Če hočete, je novo leto vaše.

E. K.

Vélíki inkvizitor.

Spisal F. M. Dostojevsky, prosto poslovenil Raduhar.

(Konec.)

Goda kaj Ti je koristila ta resnica, katero si zasledil? Razširil si svobodo, mesto da bi jo človeku odvzel. Si-li pozabil, da je človeku ljubši pokoj in bodisi tudi smrtni pokoj, nego svobodna volitev med dobrim in zlobnim?

Za istino, za človeka ni ničesar tako zapeljivega kakor svobodna volja, ničesar mu ne provzroči toliko trpljenja!

Ti pa si sestavil namesto iz trdnih načel, ki bi na vek pomirila človeško vest, svoje nauke zgolj iz izvanrednostij, negotovostij, domnev, iz vsega, kar presega človeške moči. Na ta način ravnaš tako, kakor ne bi bil nikoli ljubil človeka, za katerega si se žrtvoval.

Povikšajoč mu svobobo, vsadil si v človeško srce nove kali ne-skončnega trpljenja! Htel si, da Te svobodovoljno ljubijo, Ti svobodno slede. Namesto, da bi bil človek pokoren trdemu staremu zakonu, volil naj bi v prihodnje svobodno mej dobrim in zlim brez družega vodila nego Tvoje podobe. Kako da nisi mogel razumeti, da bo človek, prešibak za težo takega bremena, končno jel dvomiti nad Tvojo podobo, nad Tvojo resnico. Ako bi bil istinito poznal resnico, kako bi bil mogel pustiti svojo deco v taki zmedenosti, v plen tolikim nerešljivim zagonetkam? Bil si toraj sam provzročitelj svojega poraza, zategadelj ne obtožuj družega, nego samega sebe.

Tri sile so na svetu, ki morejo vkrotiti vest teh šibkih upornikov — Tebi v korist: čudež, skrivnost in avtoriteta. Ti zavrgel si vse tri.

Hudobni duh izvodil Te je na visoki tempelj in Ti rekel: »Hočeš vedeti, ako si sin božji? Skoči tu doli v globočino, kajti pisano je, da Te bodo angelji obstregli s perutnicami. Vedel boš potem, če si sin božji in tako boš izpričal vero v Tvojega očeta.« Ti si odklonil ta poziv in nisi skočil v prepad. Oj! Brezdvomno si uprav s tem osvedočil vzvišeni božji ponos. Toda ljudje, Ti slabotneži, ti omahljivci niso bogovi. Ti si vedel: Ako bi bil samo poskusil spustiti se v globočino, izgubil bi takoj vero v očeta in obležal bi bil, v veliko radost izkušnjavčevu na isti zemlji, kojo si prišel spasiti z razbitimi udi. Opetovano Te prašam, biva li mnogo Tebi sličnih bitij? Ali si mogel samo za trenotek misliti, da bo človek razumel, zakaj se nisi vdal tej izkušnji?

Človeška narava ni taka, da bi mogla zavreči v obupnih trenotkih, ko zahtevajo velika zemška vprašanja odgovora, vse čudeže in se zado-stila s svobodno voljo srca. Oj! Dobro si vedel, da se bo shranilo Tvoje junaško molčanje v knjigah in oznanjevalo do najskrajnejših dob, do zadnjih mej zemeljskega obstoja? In nadjal si se, da Ti bo človek sledil in se vspel nad čudeže kakor kak bog? A znal nisi, da človek, opustivši vero v čudeže tudi opusti vero v boga, kajti on veruje čudežem več nego

bogu. In ker človek živeti ne more brez čudežev, tedaj jih iznajde sam. Bodisi še tako uporen, malikovalen in brezbožen — vendar klanja se čudežnim delom vedeževalcev in čarovnic. In stopil tudi nisi raz križ, ko so klicali porogljivo: »Stopi doli in verovali Ti bodemo!« Tudi takrat si nisi hotel pridobiti človeka s čudežem, ker si zahteval od njega svobodno prepričanje, in si ga htel sebi vpokoriti svobodno, brez čudežnih prevar. Ti zahtevaš svobodno ljubezen in ne hlapčevske udanosti boječega se roba.

A tukaj, kakor vselej imel si previsoke pojmove o človeku. On je rob, dasi je rojen upornik! Glej in sodi! Prisezam Ti — človek je slabši in nižji, kakor Ti veruješ! Kako bi mogel on izvršiti, kar si Ti izpolnil? Imel si zanj preveč spoštovanja in premalo milosti, zahteval si od njega preobilo — dasi si ga ljubil bolj nego samega sebe! Moral bi bil človeka nižje ceniti in mu naložiti manjših dolžnostij. Človek je slaboten strahopetec. Kaj, če se upre danes našemu zapovedjstvu in se omami s ponosom svojega uporstva. To se mi zdi čin prevzetnega učenca. Oj — človek je nespameten otrok, ki se protivi ukazu učiteljevemu in hoče učenika iz šole izpoditi. Prišel pa bo konec upor in občutili bodo uporniki njega posledice. Naj le podero svetišča in pojé zemljo s krvjo; prej ali slej bodo uvideli svojo brezvspešnost. Točili bodo bridke solze in se končno prepričali, kako osmešeni uporniki so bili in to bode njih jad povikšalo. Človeška narava ni tako vzvišena, da bi mogla prenašati bogokletja, kaznuje se končno sama. — Tako je nezadovoljnost in dvom usoda po Tvojem trpljenju rešenega sveta.

Tvoj prerok pravi, da je videl v sanjah vse tiste, ki bodo od mrtvih vstali in da jih je bilo dvanajsttisoč vsacega spola. Kakšno nadčloveško naravo je imelo teh dvanajsttisoč! Nosili so Tvoj križ, živeli desetletja v goli puščavi, živeli ob koreninicah in kobilicah. In resnično smeš ponosen biti na takove sinove svobode, svobode ljubezni, ki so prostovoljno, velečastno žrtvovali samega sebe!

Vendar pomisli. Bilo je teh samo nekaj tisoč in ti so bili bolj bogovom slični kakor zemskemu rodu. Jeli kriv ta slabotni rod, da ne more prenašati teh usodnih darov? Ti si toraj prišel samo za peščico izvoljencev!

To je neumljiv misterij. In uprav radi tega, ker je zagonetka, imamo pravico isto pridigovati ljudem, učiti, da poglobitna reč ni niti svoboda, niti ljubezen, marveč uganjka, skrivnost, misterij, kojemu se morajo vsi upokoriti — brez pomisleka in tudi proti svoji vesti! — Tako smo mi ravnali. Zboljšali smo Tvoje delo, postavili isto na trdni temelj čudežev, skrivnosti, avtoritete. In svet je vriskal, da je dobil vodnika kakor kaka čeda in da je bil rešen usodnega daru, povzročitelja tolikega trpljenja. Povej mi — nismo li dobro ukrenili? Mi ne čutimo samo slabosti človeštva, mi, ki smo z ozirom na negodno človeško naravo dovolili mu celo grešiti, seveda, ako se nas prosi odpuščanja! Zakaj molčiš? Kaj me gledaš s prodornim in milim pogledom? Jaz Te ne ljubim in nečem

Tvoje ljubezni, ljubši mi je Tvoj srd! Česar naj Ti tajim? Dobro vem s kom govorim — Ti bereš v moji notranjosti, zakaj bi Ti toraj zakrival naše skrivnosti? Morebiti hočeš uprav radi tega slišati iste iz mojih ust? Toraj čuj!

Mi nismo s Tabo, marveč ž Njim... To je naša skrivnost. Davno smo že ž njim! Minolo je osemsto let, odkar smo prejeli od Njega najvišjo moč, katero si Ti jezen zavrgel, ko Ti je ponujal vsa kraljestva sveta. Mi smo premagali Rim in prevzeli Cezarjev meč ter se proglasili gospodarjem sveta. A ni še konec naše zmage. Lotili smo se še le svoje naloge in daleč je še izvršetek. Svet mora prebiti še dolgo vrsto trpljenja. Mi pa bomo dosegli svoj namen, zasedli Cezarjev prestol in tedaj nam bo v misli in čisli jedino sreča vsega vesoljstva. Tudi Ti bi bil mogel zgrabiti Cezarjev meč — zakaj si zavrgel to najvikšo moč? Z isto bi dal človeštvu vsega, česar išče na svetu, postavil mu gospoda, shranitelja njegove vesti, ki bi združil svet v skupnost mravljinjaka. Potreba splošne, jednokupne združitve, ta je namreč tretja in zadnja muka človeštva. Mnogo narodov je bilo velikih in slavnih. A čim večji in slavnnejši so bili, tem bolj so trpeli, kajti čutili so tem silneje potrebo svetovnega jedinstva. S škrlatom Cezarjevim vstvaril bi bil svetovno kraljestvo in dal človeštvu zaželjeni pokoj. Kajti komu pristoja biti gospodom sveta, kakor istemu, ki je gospod vesti in kruha?

Mi smo tedaj vzeli Cezarjev meč. S tem smo se pa odrekli Tebi in Njega se oklenili. Dasi bodo še napočili časi duševne samopašnosti, preprirov in svaj in ljudožrstva; do ljudožrstva prispeli bodo takrat, ko bo dozidan babelski stolp. A tedaj se bo priplazila k nam zver, katera bode lizala in s krvavimi solzami kropila nam noge. Mi pa jo bomo zajezdili in vihteli v zraku kelih z napisom: Skrivnost! In tedaj, tedaj še le zasijalo bo ljudem kraljestvo pokoja in sreče!

Ti se ponašaš s svojimi izvoljenci; a mala je Tvoja zadruga. Pri nas vseh pa bo vladal pokoj in mir. In nebroj Tvojih privržencev se je že celo naveličal nate čakati. Koliko jih je že obrnilo drugam svojo moč duha in ogenj srca in jih bo še obrnilo? Koliko jih bo svobodo, sprejeto od Tebe, vporabilo proti Tebi! Mi pa bomo osrečili vse, konec storili upor in klanju, sadu svobode! Prepričali bomo svet, da bode še le takrat svoboden, kadar bo nam izročil svobodo. Bode li to laž? Ne! Strti od dvoma in groze, vestnih spremnikov svobode, spoznali bodo sami našo resnico. Neodvisnost, svobodno mišljenje in veda privedla bo človeka v tako temo, strašila ga s takimi grozodejstvi, utrudila ga s takimi zahtevki, da si bodo jeli jemati lastno življenje tudi najmanje krotki in najsamostojnejši. Drugi se bodo davili med seboj. Čeda vsmiljenja vrednih strahopetcev pa se bo vrgla nam pred kolena in klicala: Rešite nas pred nam samim! Brezdvomno bodo spoznali, da je kruh od nas sprejeti njih lastni pridelek, brez vseh čudežev in da ne znamo v kruh pretvarjati kamenja. Bolj kakor kruh sam veselil jih pa bode čut, da je prejeti kruh iz naših rok. Kajti spomnili se bodo, da se je prej

spremenil v njunih rokah kruh v kamen, med tem ko se sedaj spremenjajo kamenji v kruh.

Spoznali bodo za vselej blagoslov nepogojnega podvrženja. Dokler pa ne bodo istega do cela razumeli, bodo tudi gorje trpeli. Odgovori mi — kdo je najbolj kriv te nespametnosti? Kdo je razkropil čedo in razpodil po raznih stezah? Jagnjeta pa se bodo zopet zbrala in čeda se bo vrnila pod varstvo pokorščine. In to za vselej! Tedaj bo človek prejel od nas srečo, kakoršno zasluži tak slabotnež — srečo iz kruha in ponižnosti. Da! Učili jih bodemo ponižnosti — Tebi vkljub, ki si jih učil ponosa! Dokazali jim bodemo, da so šibka, slaba deca, da je pa detinska sreča največja sreča. Kakor piščeta pod perutnicami koklje zbirali se bodo krog nas. Bali se nas bodo in zbog tega nas občudovali in misel na našo moč in na naš duh, ki je okrotil tako hude upornike, jim bo vnela ponos. Bali se nas bodo in prelivali potoke solzâ. A na naš migljaj spremenila se bo vsa žalost v smeh, v krotko otročje veselje! Brezdvomno, da bodo morali delati, a v brezposelnem času dali jim bomo, kakor otrokom igrače in ples in nedolžne pesnice. Oh! Dovolili jim bodemo celo grešiti — saj so toli slabotni! Rekli jim bodemo, da bo odpuščen sleharni z našim dovoljenjem storjeni greh. In dali jim bodemo to dovoljenje iz gole ljubezni; kajti prevzeli bodemo mi vso odgovornost za grehe in pustili jim veselje nad njimi! Obožavali nas bodo za tegadelj kakor najboljše dobrotnike! Vse nam bodo razkrili in mi jim bodemo dovoljevali ali prepovedovali po razmerju pokornosti družiti se z ženo ali ljubimko in poslušali nas bodo z veseljem. Razodeli nam bodo najnežnejše skrivnosti vesti in mi bodemo odločevali v vsem; oni pa bodo naš odlok z radostjo sprejeli, kajti naš odlok osvobodil jih bo krute skrbi, lastne volje, svobodne samodoločbe!

Vsi zemljani bodo tedaj brezizjemno srečni. Samo nekaj stotisoč bode izjem: mi shranitelji skrivnosti. Mi bodemo nesrečni mučeniki spoznanja, izključega spoznanja dobrega in zlega. Ljudje bodo mirno umirali, v Tvojem imenu zaspali in onstran groba zazrli — večno smrt. Mi pa bodemo shranili skrivnost — nadejajoč se večnega plačila v nebesih. Na onem svetu, ako je tak, ni prostora namreč za taka bitja. Prerokuje se, da se boš Ti vrnil, obkrožen od svojih izvoljencev, verskih junakov in da boš zmagal. Mi Ti pa rečemo, da Tvoji junaki niso mogli drugih rešiti kot svoje osebe, mi pa smo rešili svet!

Veliko blodnico, jezdečo na zverini s kelihom v roki bodo baje oskrunili in uprli se bodo zopet slabotneži, strgali nje škrlat in svetu pokazali njeno nečisto telo. In potem se bom jaz dvignil in pokazal Ti bom tisočkrat tisoče srečnih, ki niso poznali greha. In mi nositelji breme na njenega krivoverstva vstali bodemo pred Teboj in Ti rekli: Sodi nas, ako moreš in se upaš!

Znaj, da se Te ne bojimo! Tudi jaz sem bival v puščavi in živel ob koreninicah in kobilicah; tudi jaz sem blagroval svobodo, katero si Ti nudil človeku in sanjaril, da bom sprejet med izvoljence. A kmalu

spoznal sem vso prevaro in se oklenil krdela tistih, ki so Tvoje delo popravili. Zapustil sem ponosneže in poiskal srečo nizkih. Kar ti pravim, se bo vresničilo in napočilo bo naše kraljestvo!

Čuj me še jedenkrat: Jutri boš videl na moj migljej pokorno čedo donašati polena za grmado, kjer Ti bo umreti, ker si prišel nas motit. In zares, kdo je smrt v ognju bolj zaslužil kakor Ti? Jaz Te bom sežgal — — — —

Véliki inkvizitor obmolkne, odgovora pričakuje. A zaman! Jetnik je neprenehoma poslušal in gledal mu v obraz z milim in prodornim pogledom, očitno odločen, da mu ne oporeka. Ta molk muči starca; čul bi rad odgovor, bodisi tudi najbridkejši, najgroznejši.

Zdajci se vspne jetnik, pristopi molče k devetdesetletnem starcu in ga milo poljubi na brezkrvne ustnice.

To je bil ves njegov odgovor. —

Véliki inkvizitor zadrhti, njegove ustnice zatrepečejo.

Osupel plane k vratom, odpre jih in kliče: »Uteči in ne vrni se več nikdar, nikdar!«

In jetnik je ubežal v temno noč.

Starec čuti goreči poljub v svojem srcu. Prepričanje njegovo pa ostane neomajeno — — — —

Hudodelec.

Črtica. Spisal Bine.

Ravnokar je prišel iz prodajalnice drazega kamenja. Zadnji denar, kar ga je imel pri sebi, je izdal za briljantni prstan, katerega je videl pred pol ure v oknu prodajalnice. Dragulji so imeli do njega vedno neko čarovno moč, sosebno briljanti in smaragdi in velikanske svote je že potratil v njihovo nabavo. Seveda je to lahko storil, kajti bil je bogat in samostalen. Lahko si je nabavil, kar mu je srce pozelelo, ne da bi bil komu za to odgovoren, ne da bi se bil moral bati gmotne propasti. Razven draguljev pa itak ni imel nobenih posebnih želja in konečno tudi ni kupoval vsak dan briljantov, katerih ni samo ljubil, temveč tudi prav dobro poznal. Solitarja, katerega je ravnokar kupil, bi ne bil pustil za nič na svetu v tuji lasti in da si je bila svota, katero je zahteval prodajalec, v resnici ogromna, vendar ni obžaloval, da si je z zadnjim denarjem, kar ga je imel v žepu, prilastil to izvanredno dragocenost.

Bil je ves srečen, ko je nataknil zlati obroček s sijajnim, ognjene žarke razmetavajočim kamenčkom na prst, a najbolj ga je veselilo, da je užival čisto sam to srečo, kajti on ni kupoval dragocenosti zato, da bi ga drugi občudovali.

Stopivši iz prodajalnice, zagleda na drugi strani pred cerkvijo berača. Od navade poseže v žep ter se napoti tja, da mu podeli milodar. A na čudo ne snema berač klobuka z glave, niti ne izteguje roke po običaju prosjakov. Mladi grof pomisli, da to morda sploh ni berač. Pogledavši natančneje moža, vidi, da mu je čitati skrajno bedo iz udrtih, temno obrobjenih oči, zročih obupno pred sebe, ravno pred sebe, kjer ni prav nič videti. Na prvi pogled je izpoznavni, da mož globoko in morda bolešno premišljuje. A kaj? Morda ni težko uganiti, ako se premotri njegov veli obraz poln gub, njegovo sključeno postavo, ki se težko opira ob prosto palico, čudni izraz njegovega lica, o katerem ne veš prav, ali je neizrečeno otožen ali cinično ironičen. Sodeč po obleki in po rokah je vsekakor delavskega stanu, lahko da kovač ali ključavničar. Pijanec? Ali navaden lenuh? — Brez dela je gotovo, inace bi ne stal tu ob tej uri; in da dela, bi se mu tudi to poznalo na obleki, na licu in na rokah.

Mladi grof je bil človekoljub. Ni se samo na dobrodelnih plesih vrtel okolo aristokratinj in ni bil le član raznih milosrčnih društev, temveč pomagal je tudi sam bednikom, do katerih ga je nanesel slučaj. Rahlo-čuten od narave, ni mogel gledati ljudskega trpljenja in časih mu je celo glavo preletela misel, da je na svetu mnogo krivice ter da bi se moralo kaj storiti, da se revščina odpravi. Kako bi bilo to mogoče, pač ni vedel, menil je pa, da bi morali njegovi bogati tovariši siromake bolj podpirati. On sam ni srečal nikdar berača, da bi mu ne bil dal miloščine.

V tem trenutku je bil v veliki nepriliki. Revežu, stoječemu tu vpričo njega, bi bil rad pomagal, a bal se je, da bi ga razžalil, ker ne prosi. Sram ga je zadrege, v kateri se nahaja in že se hoče oddaljiti, kar začuje globok vzdihljaj ter se hipoma obrne. Nevedoč prav, kaj storiti, vpraša reveža:

— Ali Vam je pač slabo?

Le-ta ga turobno pogleda in vzdihne z nova.

— Da, gospod, slabo! pravi tako tihim glasom, da ga je grof komaj razumel.

— Ste li bolni? Zakaj pa stojite tukaj? To vendar ni dobro za bolnega človeka.

— Ne, to ni dobro za bolnega človeka. A za človeka v moji koži sploh ni dobro biti na svetu.

Da je imel grof nekoliko manj one srečne najivnosti, katero si reši le čisto srce iz otroških let za dobo možatosti, bil bi pač pomislil, da so reveževe besede proračunjene v namen, da vzbudi njegovo usmiljenje. A mladi mož ni bil še tako skeptičen, kakor so navadno ljudje iz bogatih krogov, ter ni slutil povsod špekulacije na njegovo novčarko. On je verjel revežemu obupu, ki ga je globoko dirnol. Človek, ki misli, da bi bilo bolje, da ga ni na svetu, mora pač zelo trpeti. A čudno: on ki je mislil, da se z denarjem vse opravi, je očutil prvič, da se morda vendar ne dá vse z mamonom izlečiti in ni se upal siromaku ponuditi denarja.

V glavi so mu zarojile misli, kakršnih ni prej nihdar poznal. A vse so bile nejasne. Iskal je le pot, kako bi zvedel, zakaj neznanec trpi. V tem ni opazil, da ga mimo idoči ljudje čudno pogledujejo.

Nekoliko minut stal je tako, skušajoč svoje misli spraviti v nekakov red. A bilo je zaman. Konečno nagovori zopet reveža, ki je povsem pozabil, da stoji neznan mož pred njim.

— Idite nekoliko z menoj, ako Vam čas dopušča. Povejte mi, kaj Vas tako teži.

Neznanec ga pogleda še bolj v čudu, kakor poprej. Slednjič zmaje z glavo.

— Kaj naj Vam pripovedujem? Kaj razumete Vi o našem trpljenju?

Grofa so zbudile te besede v srce. Res, on ne razume nič o trpljenju, ker ga ni sam nikdar očutil. Tem bolj ga je mikalo, zakaj in kako neznanec trpi.

— Odpustite, pravi, nisem Vas hotel žaliti. A če verujete v dobrost človeškega srca, mi zaupajte. Vi trpite, a morda se Vam vendar lahko pomaga.

— O, lahko, lahko bi se mi pomagalo, odgovori hitro neznanec. A kdo naj mi pomaga? Vi mi gotovo ne morete.

— Kdo ve? Če bi vedel kaj Vas tlači — —?

— Dela ni, gospod, dela ni! Ali razumete, kaj je to? Dela ni, zaslužka ni, kruha ni, gospod. Žena je lačna, otroci stradajo.

— Ali ste izgubili delo?

— Da, že pred štirinajstimi dnevi. Tovarna, v kateri sem delal, je propadla. Zaprli so jo. Vsi smo izgubili delo, kar nas je bilo tam.

— Pa zakaj vendar ne poiščete druge službe?

— Oh, tako vprašajo vsi, ki ne vedo, kako težko je dobiti dela. Štirinajst dnij ga že iščem, pa ne dobim ga nikjer. Ali mislite, da bi človek stradal, ako bi mogel dobiti posla? Vse bi vzel, kar bi dobil. Za malo plačo bi šel delati, da bi le nekaj zaslužil, le za vsakdanji kruh, le da ne bi moral gledati gladnih otrok in poslušati joka, ki trga človeku srce. V celem mestu ni več delavnice, kjer bi ne bil vprašal za delo, povsod zaman. Kaj sedaj? Kaj bode z mojo družino? Jaz bi bil kmalu rešen, a kaj bi otrokom pomagalo, da grem v vodo.

— Za božjo voljo, ne govorite tako! Peljite me k Vašim otrokom, jaz Vam pomagam.

— Vi? Oh, gospod. —

— Pojte, pojte! Stopiva hitro. Čim prej prideva tem prej dobe otroci kruha.

Ubogi delavec ni verjel svojim ušesom. Toraj žive vendar še sem ter tje ljudje dobrega srca. Oh, da so vsi ljudje taki, morda bi bilo bolje na svetu. A kako naj bi bili pač vsi dobri, ko jim denar izpridi srce, denar, ki jih sili, da pehajo reveže v bedo

Hitro sta šla v predmestje, kjer so ulice ozke, temne. Delavec je grofa komaj dohajal. Prišedši v stanovanje, ugleda grof žalosten prizor.

V temni ozki sobici stoji jedna postelja, v kotu je nekoliko slame za otroke. Peči nobene. V postelji leži bolna žena.

Grof se ni dolgo obotavljal. Slabi zrak ga je mučil, hrepenel je, da pride ven. Tudi bede, ki se mu je tu prikazovala v najžalostnejši podobi ni mogel gledati. Hitro poseže v žep. Sedaj se šele spomni, da nima denarja pri sebi.

— Oh, kaj naj storim, pomisli. V banki ne dobi danes več denarja, a jutri je morda že prepozno. In potem — ako ne pomaga takoj, mora se še enkrat vrniti sem, kjer je tako slab zrak ... Ali kako naj bi pomagal?

V tem se spomni na prstan. V hipnem prekipljaju čustev pomisli, da bi tako družini morda za celo življenje pomagal. To bi bilo dobro delo. Ne da bi dolgo premišljeval, sname obroček s prsta ter ga poda delavcu.

— Tu imate, kupite kruha in zdravil.

S temi besedami pohiti ven.

Še preden se je delavec prav zavedel, je že izginil — — —

Pol ure pozneje stopi delavec v prodajalnico dragih kamnov.

— Prosim Vas, koliko je vreden ta prstan?

— Ta prstan?

— Da, koliko mi date zanj?

— Ali ga hočete prodati?

— Da.

— Hm. Počakajte malo, tega Vam ne morem takoj povedati, moram prstan najprej pogledati.

Trgovec odide v drugo sobo. Čez par trenutkov se vrne, ter pregleduje prstan. Hkrati stopi redar v prodajalnico.

— Vi prodajate prstan? vpraša strmečega delavca. Kako je postal ta prstan Vaš?

— Kako? Ta prstan — prosim, jaz ga nisem ukradel.

— Aha!

— Neki gospod mi ga je dal.

— Ali veste, koliko je vreden?

— Ne vem.

— No, mogoče da ne veste. A tacega prstana se ne daruje v bogaima. Kdo Vam ga je pa dal?

— Neki gospod.

— Eh, neki gospod. Kako pa se imenuje ta gospod?

— Tega pač ne vem; ko mi ga je dal, je tako hitro izginil, da nisem imel časa vprašati, kdo je in kaj.

— Da, to je oni »veliki neznanec«. Tako govore vsi tatovi. Kdo bi Vam vendar verjel, da ste dobili prstan, ki je vreden več ko tisoč goldinarjev, za dar?

— Pa je vendar tako.

— No, to zvemo, kmalo. Če ste nedolžni, tem bolje za Vas. Sedaj morate iti z menoj.

— Kam?

— No, k redarstvu. Kam neki drugam.

— Za božjo voljo, saj nisem ničesar naredil. Doma mi je bolna žena.

— To mi ni nič mar. Sedaj se ne obotavljajte, temveč pojte z menoj.

Kaj so pomagale prošnje? Redar je odvedel delavca s seboj. Na policiji so ga pridržali, ker nihče ni hotel verjeti, da ni prstan ukraden. Trgovec je naznanil, da ga je prodal pred jedno uro nekemu gospodu aristokratičnega izgleda in njemu ga je ujetnik najbrže ukradel. Drugi dan so ga izročili sodniji. Tretji dan se je izvedelo, kdo je bil kupovalec prstana. Mladi grof Rodek pa ni bil več v mestu. Drugi dan zvečer se je nenadoma nekam odpeljal. Preiskava se je vsled tega zavlekla. Neki redar je naznanil, da je videl sumnjivega delavca osodnega dneva blizo grofa. Šel je baje za hitečim grofom in pri tej priliki mu je morda prstan ukradel. To se je vse zapisalo in delavcu povedalo. Le-ta je tajil.

Čez štiri tedne se je grof povrnil iz Rumunije, kamor je šel obiskati neko nenadoma obolelo tetko. Ko so ga vprašali, kaj je s prstanom, je povedal, da ga je podaril nekemu delavcu. Slednjega so na to izpustili. V trenutku, ko je zapustil zapor, je pozabil vse telesne in duševne bolesi, ki jih je pretrpel. Bile so tako grozne, da jih ne bi bil mogel nikomur opisati, vendar jih je pozabil. Z denarjem, katerega je v tem dobil za prstan, je pohitel domu. Otroke je našel v solzah, žene ne več. Pred štirimi dnevi je umrla.

Njega so pa popoldne odpeljali v norišnico.

V romarski cerkvi.

Monstranca zlata, kelih zlat,
Oprava z zlato nitjo tkana,
Povsodi svila in škrlat
„Ex pio voto“ darovana. —

Skoz mrežo solnčni soj blišči,
Podobe čudne senca riše:
Gorjá, ki v zlatu tem leži
Pero slabotno ne popiše!

V. Legant.

Svadba.

Veselo spreved se k cerkvi pomika,
In glasno trobenta in piščal doni,
Sosedov ga spremlja gnječa velika:
Vsak srečno nevesto tam gledat hiti.

Skoz okno se blede dékle ozira,
In vzdihljaj iz prs se ji vije bridák
In divja bolest ji srce prodira,
Pred rozni očesi pa stopa ji mrak.

In godeci zagodejo znova na cesti —
In v mehki se zibeljki dete zbudi.
Pri detetu mati leži v nezavesti,
On zunaj pa z drugo k altarju hiti.

Ž. L. Mozirski.

Mi in Vi.

Mi kopljemo premog in delamo v hosti,
Da v krasnih palačah kurjave je dosti,
Kjer družba bogata bahato se gósti;
Življenje se Vam preblázeno svita,
Nas mraz in glad vsak dan morita . . .
Redovi cvetó Vam in službe bogate;
Nas v slavi prevzvišeni jedva poznate,
A v žitju prelestnem nas v blato teptate . . .
Ker smo siromaki slabotni.
A Vi bogataši abotni.

i, ki ste toli bogato obdarovani s posvetnimi darovi, veste li iz kakošnih ljudij obstoji večina našega naroda? Vi, ki Vas krvavi žulji drugih redó, delate li tako, kakor ubogi drvar, ki seka od zore do mraka v temnem lesovju naših gozdov visoke smerke, vitke jelke in mecesne, da se vsiplje zmrzli sneg raz vej in igličevja nanj in ga do kože premače? Prekopavate li, kakor viničar, s težko motiko trdo gručo naših vinogradov in dobivate li kot plačilo za ves dan samo bore trideset do četrdeset novčičev in kozarec kislega jabolčnika? Plavite li v ledeni vodi naših gorskih rek, kakor naš plavar hlode in platanice, katere mu je s težkim cepinom privleči na prod, da jih droči tok ne odnese?

Vihtite li, kakor naši mlatiči, do solnčnega zatona grčavi cep, kojega krepki vdar Vas zarana že pred solnčnim vzhodom zopet iz snú budi? Nosite li, kakor naš težak in hlapec, z žilavo roko in potnim obrazom umazano težko breme, kadar Vaše tovarne vozove razklada, breme ki bi konja podrlo? So se li Vaših nežnih gospa fini čevljički raztrgali ob pralnem plohu na produ reke, kakor trdo obuvalo naše perice, kateri je skeleči lug pri drganju Vašega perila dlan razjedel? — Sede li Vaše milostljive, kakor naše borne kmetice ob sejmovih na mestnem trgu poleg svojih košaric ovočja ali sadja, ki je vse vkup vredno goldinar? Pahnila Vas je li že kedaj, vračajoč se z orodjem na rami od napornega dela, trudne in onemogle elegantna kočija ponosnega gospoda v cestno blato? — Dospevši domu, ste li bili že kedaj našli pod zakajenimi bruni nizke kočje samo nekaj butaric dračja, da bi si ogreli zmrzle roke in noge, ste li potolažili že kedaj pod prhlo slamnato streho lačni želodec samo z neslanim močnikom in z krompirjem v oblicah? Ste li videli že svoje ljubljene stradati, čitali v njih motnih pogledih, v njih bledem, upalem obrazu grozna slova gladu, ki ga niste mogli vtešiti? Ali ste tedaj utekli v prosto naravo, da bi se tam srčno razjokali, da bi v neskončnem obupu prokleli to nezasluženo bedo? Ali se Ti je kedaj milo, vdano-proseče nasmehljala Tvoja ljuba žena, ko je v takih trenotkih hotelo globoko brezdno pogoltniti Tvojo obupajočo dušo, ko Ti je jad in glad v temne gube nabral čelo in si v neznosnem jaru dvignil pesti proti Tvojega prokletstva

usodi? — Ali se Ti je potem, ko Ti je tešilni sen zatisnil trudne oči izvila Tvoja žena iz Tvojega objema in hitela v čumnato prest ali plest, da bi i ona nekoliko olajšala breme življenja?

Ali si videl kedaj svojo ženo, ki je dolgo vrsto let s Teboj vestno delila žalost in veselje, trepetati od gladu, mraza in revščine in Ti ji nisi mogel niti s kapljico gorke krepilne juhe suhi ustni porositi?

Ali si kedaj prosil gospoda župnika, da Ti izroči črni mrtvaški prt, da bi ž njim pokrtil belotesano krsto ljubljenega mrtveca in pobožni svečenik Ti je to prošnjo odbil, ker mu nisi mogel plačati zneska za porabo? —

Vedi, da so to možje znoja, žuljev in solzà, da iz teh obstoji večina našega naroda. — — —

Primerite sedaj življenje teh — z Vašim? «

Ti trpini nimajo čevljev — a Vi?

Vi posedujete elegantne kočije in plemenite konje, a ti nimajo niti grižljaja kruha! —

Vaše mize so obložene z najfinejimi jedili in pijačami, Vi dajate dan na dan sovrstnikom bogate pojedine.

Ti bivajo v zakajenih slamokritih kočah, v tesnih zaduhlih podstrešnih sobicah in — Vi?

Vi imate kamnozidane palače in gradove.

Vi čuvate v bogatoobloženih shrambah pred dežjem miši in podgane, kdo pa obranja te reveže nevihte in nezgode? Vi posedujete več pohištva, kot pet sto teh revežev in tem se še na Vaše povelje prodaja sedaj zadnji komad. In kaj jim je pustil sodni izvršilec?

Zibeljko za otroke, berglje starega očeta, zaročni prstan blede žene in tam v kotu — božje razpelo, kamor se sedaj plakaje dvigajo koščene roke in prosijo zama n pomoči.

Vam je življenje zabavna šaloigra, komedija — a naše življenje je bridka tragedija, kojoj ste Vi povzročili!

y.

S pobešenim bajonetom.

Star veteranec pripovedoval mi je o nekem napadu z golim bajonetom v vojni leta 1866. nekako tako-le:

»Planili smo pokonci, tekli vihnim korakom proti hribu, na katerem se je bil sovražnik utaboril, vojna trublja doni, boben burno poje, z golim orožjem hitimo navkreber.

Srce nam pretrese prošnja: »Vsemogočni obvaruj nas ljutega pehanja!«

Zdajci zaori divjeglasi: »Ura!« »Ura!« in kletve in grožnje, krik in vik se dvigajo k nebu.

Oh, da bi se le umaknili, da ne bi prišlo do krutega klanja!

Samo še nekaj korakov stojita sovražni koloni narazen.

V krvavih očeh obeh nasprotnikov bliska peklenska bojazen.

»Ura!« zagromi tu in tam, mož rjove ko nenasičen lev proti možu.

Bridko-tesno je pri srcu onim, ki trdno z bajonetom, uprtim ob kolena čakajo smrtni naskok, blede strah prešinja nas in pretvarja v brez-zavestne živali.

»Uteci, kanalja!« »Beži, vražji pes!« tako govori tu in tam srepi pogled.

Kopita naših pušk mahajo v zraku, pripravljena za vdar, vse kriči, rjove, tuli, besni — kdo bo prvi pehnil v mehko, toplo, živo truplo nasprotnikovo? — — —

Vsakdo čuti, kakor da se mu v lastno telo uglablja ojstrina, skraja siloma, trdno, krhko in zdajci zdrči v mehki drob — grozno skeleč nestrpen, um in vid jemljajoč čut. — — —

Urnebesni krik in vik, vriš in šum trga nam možgane. — — —

Samo še dve, tri sekundi ta neizrecna groza, sicer zblaznimo — ali umremo pod bodalom!

Nakrat se čuje gromovit komando, jasni glas trublje, signal pretrga divje vpitje.

»Obrat nazaj!« »V dir in tek!« — — —

Ali je pridobitev tega prostora vsled nastale premembe vojnega načrta nepotrebna postala, ali je pa bil to samo navidezni manever, slepilo sovražnim operacijam — dovelj, mi smo v diru vsi križem brezredno kmalu zopet pri brigadi in po dolgih minutah se nam komaj srce oddahne, med tem ko briše roka ledene srage raz čelo.

Vsakdo izmed nas bi se najraje hvaležno na zemljo vrgel in isto jokaje poljubil, ker se je najgroznejši trenotek, kar jih je doživel v krvavem boju, tako preobrnil.« —

Tako mi je pripovedoval siv veteranec, kojega truplo je krilo pet častnih ran in kojega prsi je dičila zlata hrabrostna kolanja, dogodek naskoka izza najburnejših vojskinih dnov. — — —

Bilo bi nekako velepomembno in sicer ne samo za psihologa, ako bi spoznali tudi v mirovnem času čustva orožnika, kateri peha z golim bajonetom v bežečo množico neoboroženih moških in žensk.

D.

Darvinizem in socijalizem

Spisal Kr.

Proti modernemu socijalizmu, kateri uči preosnovo človeške družbe na podlagi splošne enakosti, bolje rekoč enakih pravic, kajti brezizjemna enakost je nemogoča, vodijo nasprotniki z vseh strani najrazličnejše argumente v boj. V tem, ko klerikalizem socijalistična načela pobija, češ da se protivijo božjim zapovedim, kar je

tako naivno, da se lahko brez težave ovrže, skušajo drugi bolj učenim načinom dokazati, da je socializem po prirodnih zakonih nemogoč in da bi se ta teorija prikazala v luči verodostojnosti, sklicujejo se na Darvina in njegovo teorijo o evoluciji, o razvoju vseh višjih oblik iz nižjih in na njegovo trditev, da v boju za obstanek vedno močnejši zmaga, slabejši pa propade.

Na prvi pogled se dozdeva ta argumentacija jako prikupljiva in marsikdo se giblje in ziblje med socializmom in darvinizmom sem ter tja, ne vedoč katerega bi se oklenil. In mnogi darvinisti so postali tako skeptični, da so obupali nad boljšo bodočnostjo ljudskega rodu. Po nazoru, katerega smo omenili, bi bil aristokratizem posledica razvoju, kakor ga je učil Darwin in ga še uče njegovi pristaši, v tem ko socializem ne more biti drugačen, nego demokratičen, ako noče izgubiti vsako pravico do obstanka.

Po tem takem socialist sploh ne bi mogel biti darvinist, a nasprotno darvinist ne socialist.

Ako bi bilo to resnično, porodilo bi se iz tega neštevilno vprašanj; n. pr.: Kako je mogoče, da zagovarjajo socialisti večinoma Darwinovo teorijo? Kaj bi moral biti darvinist v socialnem oziru? Kaj naj bi bil socialist glede naravoslovnih ved?

Socialisti zagovarjajo darvinizem, ker izpoznavajo iz njega naravne zakone, po katerih se mora tudi človeška družba razvijati. S tem je odgovorjeno tudi na drugo in tretje vprašanje. Ako bi hoteli socialisti vstvariti kaj naravnim zakonom nasprotnega, bilo bi njihovo delo zaman in oni sami bi morali propasti. Kajti proti naravi je vsak boj nemogoč. Pravili so časih, da živi človek v večnem boju z naravo in da mora prirodi vse oteti, kar potrebuje za življenje, tedaj ni to povsem prav. Elementi, s katerim se človek bori, so namreč le del prirode, ne pa priroda sploh. A tudi človek sam je tak del prirode in s tem je rečeno, da so pač posamezni deli narave v večnem boju med seboj, da se pa proti prirodi sploh nihče ne more boriti, ker bi moral biti drugače izven narave, a to je jednostavno nemogoče. Pač pa se hočejo mnogi boriti proti zakonom narave, katerih v takem slučaju navadno ne poznajo, a tu seveda ne morejo imeti uspeha, ker nima nihče moči, da bi izpremenil ta zakon.

Kakor človek, tako je seveda tudi človeška družba del prirode in tudi ona se razvija po prirodnih zakonih. Ako hočemo tu kaj doseči, moramo toraj zakone najprej izpoznati, kateri uplivajo na nas in po katerih se moramo ravnati ako hočemo ali nočemo. Doslej bi bilo še vse dobro. A sedaj — pravijo neki nasprotniki — pride ono, kar mora ločiti darviniste od socialistov.

Prirodni zakon veleva kruto, strogo, nevporečno in neizpremenljivo, da v boju za obstanek slabejši propade a močejši zmaga. In v boju gospodarsko slabjšega proti gospodarsko močnejšemu mora prvi izgubiti igro. Socialisti, ki hočejo rešiti gospodarsko slabjšega, toraj ne morejo imeti uspeha in demokratični socializem je toraj utopija.

Logično? — Da?

Mi pravimo: ne!

Mi namreč trdimo, da je proletarijat, ki se bojuje s kapitalizmom, le toliko časa slabejši, dokler noče postati močnejši. Ali še pravilneje: dokler ne porabi svoje moči. V resnici je delavsko ljudstvo že danes močnejše, nego posestni slojevi; napaka je le v tem, da svoje moči še ni izpoznalo ter je zato tudi še ne rabi. Kje tiči sedanja moč kapitalizma? V kapitalu, v posesti kapitala, s katerim vlada. Nu, ta kapital ima le toliko časa moči, dokler jo njegovi sužnji priznavajo. V trenutku, ko zanika proletarijat kapitalizmu pravico gospodovanja, je tudi njegova moč izginila; čim odpove delavstvo denarju poslušnost, je njegova despocija končana.

Socijalizmu je toraj dolžnost, da najprej delavstvo zbudi, da ga privede do spoznanja svoje lastne moči. Zavedno delavsko ljudstvo ima brez najmanjega dvoma večjo moč nego kapitalizem in v boju, kateri se tedaj vname, mora zmagati po darvinovih prirodnih zakonih — delavno ljudstvo. In s tem je že v kratkem podan dokaz, da se socijalizem z darvinizmom povsem strinja.

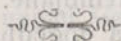
Stavek o zmagi močnejšega bi se moral toraj pravilneje glasiti: »V boju za obstanek zmaga vedno oni, kdor rabi večjo moč proti manji« in tu treba še dodati, da je časih navidezno slabēja moč v resnici večja, kar nam dokazuje najjednostavnejši primer. Konj je gotovo močnejši od človeka in vendar premaguje slednji prvega, ne pa obratno, ker človek lahko svojo moč poveča, posluživaje se svojega razuma, v tem ko se ne more poslužiti konj ničesar drugega nego svoje telesne moči.

Bilo bi toraj tudi mogoče, da bi bili kapitalisti, dasi maloštevilnejši od delavnega ljudstva, vendar močnejši nego slednji, ako bi se mogli posluževati sredstev, katera bi njihovo moč tako povečala, da bi pred njo izginilo število delavstva in njegovi pomočki. A tu treba zopet pomisliti, da dobiva kapitalizem vsa sredstva le od delavnega ljudstva in kadar zapre proletarijat svoja vrela, izginejo v kratkem vsi pomočki, katere rabi kapitalizem proti njemu. In to bode zavedno delavstvo gotovo storilo. Da pa svojo lastno moč poveča, se proletarijat tudi združuje in organizuje, ker tudi to je prirodni zakon, da je združena moč vedno večja, nego raztresena.

Socijalna borba je borba dveh svetov: starega, ki gineva, in mladega, ki se poraja. Vedno je bila mladost močnejša od starosti in tudi v tem boju je tako.

Darvinizem pravi pa tudi, da se iz nižjih oblik razvijajo vedno višje, a to tudi dokazuje. Ali ni logično, da se mora tudi iz razmerno nizke oblike sedanje ljudske družbe razviti višja, plemenitejša? In vsa znamenja kažejo, da bode to socijalistična družba.

Tega ne zanikuje, temveč to ravno potrjuje darvinizem.

Domovina — narod.

Piše — n — n.

III.

oglejmo sedaj nekoliko k Rimljanom, mlajšemu a v zgodovini jako važnemu narodu starega veka.

753. l. je Rim sezidan, toraj v času, ko so bile državne oblike že precej dovršene. Prvi časi Rima nas vedno spominjajo ropa. Dasi je sestavljena zgodovina Rima, njegov postanek in vlada kraljev iz samih bajk in pravljic, tako, da je v mnogih slučajih kar nemogoče izlupiti košček resnice, vender so vse te bajke veleznamenite za izpoznanje duha, ki je tedaj preveval Latince. Da je bil rop identičen z junaštvom, da je srečni ropar lahko dosegel največji gmotni dobiček, ob jednom pa tudi najvišjo slavo, je povsem jasno. Že pravljica o Romulovi in Removi mladosti, ki ima dokaj sličnosti s pravljicami drugih narodov, je v tem oziru pomembna. Dvojčka sta bila sinova vestalke — device in boga Marsa. Starejši narodi so sploh onemu, katerega so hoteli posebno slaviti, pripisovali mater neoskrunjeno devico. Romulu in Remu je bila namenjena smrt v valovih — kakor Mozesu, — a bila sta rešena. Ulogo kraljeve hčeri je prevzela volčica. Ko sta odrasla, sta se odlikovala kot roparja. Prostor, kjer sta baje ustanovila novo mesto, pridobila sta si z ropom in roparska četa jim je pomagala pri tem delu. Ker niso imeli prebivalci žen, so si jih roparski prilastili; bivališče so si prilastili po roparski (Fidenä, Veji i. t. d.). Kamor se ozremo, sam rop.

To gotovo ni sama pravljica; rimska domovina je nastala v znameju ropa. Podobno kakor pri Grkih. Iz kakšnih etičnih razlogov, naj bi bil ljubil Rimljan to domovino? Vender se je za njo boril, kakor brani vsak ropar svoj plen. In ker jo je dobro branil, priznal je svet očitno krivico — pravici. In na tem klasičnem zemljišču legalizovane krivice je celo nastalo »pravo«, ki je bilo in je deloma še merodajno skoraj za ves civilizovani svet.

Tudi rimski narod ni bil proizvod naravnega razvoja, temveč umetno skovan. *Populus romanus quirites* je bil le toliko naraven, kolikor velja izrek »omnia sunt naturalia«. Mitologija nas vodi v čase trojanske vojne in oni, ki so mislili, da je to rodoslovje zgolj izliv pesniške domišljije, morda nimajo prav, kajti Troja je res obstajala in domnevanje, da so prišli tudi prvi naseljenci italijanskega polotoka iz Azije, je dokaj opravičeno. Tudi glede grškega upliva na življenje Latinov in ostalih italjskih plemen, je vsak dvom izključen. So li bila plemena, živeča v Italiji pred ustanovitvijo Rima sorodna ali ne, nam ni znano. A to vemo, da se je ljudstvo, katero imenuje zgodovina »rimski narod«, umetno, in sicer večinoma po sili zjediniło. Že v času Romula so se prelevili Latinci, Sabinci in Etruščani v Rimljane. Tudi nasledniki Romula so bili bojvniki; — najznamenitej ša dogedba v času Tulia Hostilija n. pr.

je zasedenje Albalonge; Ank Marcij si je podložil razna latinska mesta i. t. d. Vsa premagana plemena je takoj narod Kviritov pozobal. A tudi razredne razlike so nastale takoj v začetku rimskega obstanka. Ves narod se je razdelil na tri »tribuse«, ki so bile zopet razdeljene v kurije in dekurije. Oni, ki niso pripadali tem tribusom, so bili »klijenti«, le na pol svobodni ljudje, a razun teh so imeli Rimljani — skoraj bi rekli naravno — tudi sužnje. Število slednjih je bilo v začetku malo, a s časom je neizmerno naraslo. Z osvojenjem sosednjih mest je zadobil Rim še poseben razred prebivalcev: plebejce, ki niso uživali enakih občanskih pravic, kakor ostali svobodni rimski državljani. Tekom časa se je število razredov še pomnožilo in tudi razlike so se poostrele. Liki v Grkih aristokrati, nastali so tu »nobiles«. Okolo teh razrednih razlik, sukalo se je celo državno življenje Rima, tako, da je cela zgodovina rimske države samo dolga nit notranjih in zunanjih bojev.

Dasi je bil nekdanj prebivalcem večjega dela znanega sveta največji ponos v besedah: »civis romanus sum«, vendar lahko pravimo, da ni bilo nikdar jedinstvenega rimskega naroda. Grška nesreča je bila največ nesloga plemen, rimska pa različnost razredov. Povečalo pa jo je nasilno romanizovanje tujih, v boju premaganih narodov. Rimska država, ki se je začela z malim Romulovim mestom, se je tako razširila, da je obsegala svojega časa ves znani svet. Ta ogromna država, domovina najponosnejšega naroda, je vendar propala, morala je propasti. V tej slavi, velikanski domovini je bil večji del naroda malokdaj srečen, ves narod pa nikdar. Rimski patrijotizem je prišel v pregovor, a kar se je imenovalo patrijotizem, ni bila ljubezen do lastnega naroda, temveč le ponos, bolje rekoč ošabnost višjih slojev.

Časih je rodila ta prevzetnost dober plod, ker je prisilila nižje razrede, da so nekoliko premišljevali in semtertja tudi kaj — storili. Ošabnost Tarkvinija Superba je porodila rimsko republiko, tiranija patricijev po Tarkvinijevi smrti, ki je pregnala plebejce na »sveto goro« — secessis in montem sacrum — je bila povod novi instituciji ljudskih tribunov. Najlepši časi rimske zgodovine so oni, ko so se borili plebejci za svoj bodo; resnično velicega pomena je istorija republike. Lahko je opaziti da je Rim procvital, dokler se je notranje življenje lahko razvijalo, dokler so se Rimljani zanimali za svoje lastne zadeve. Tačas je bilo saj toliko svobode, kolikor je dopuščal duh onega časa. Ko je prišel narod v ozadje, ter je postalo povečanje domovine glavna stvar, se je to izpremenilo, šlo je navzdol. Boji s tujimi narodi in osvojevanje tujih dežel so odstranili zanimanje za življenje republike; v teh vojnah se je zaigrala svoboda ljudstva, republiko je nadomestilo skoz in skoz korumpirano cesarstvo in propast je postala neizogibna.

Moč naroda je bila v časih republike tako velika, da si je pridobil isti celo vrsto pravic, začenši od ljudskih tribunov do konzularnih tribunov, s čemur je bil plebejem pot do najvišje državne službe odprt. Republikanski Rim je pretrpel napad Galcev, ki so mesto uničili, kakor

bi bil le majhen udarec; dasi so po odhodu Galcev sosedni narodi začeli vojno, dasi so patriciji hoteli izrabiti žalostni položaj ljudstva, dasi so Manlija, ko se je potegoval za plebejce, obsodili na smrt, se je Rim vender zopet pozvzdignil in narod je zadobil novih pravic; patriciji so morali dovoliti, da je bil od dveh konzulov vedno jeden plebejec. Boj za te pravice je bil hud, a narod je vender zmagal. Tudi v socijalnem oziru se je storilo mnogo za nižje slojeve; določilo se je n. pr., da se odpišejo dolžnikom obresti in da ne sme posedovati noben meščan več kot 600 jutrov zemlje. Plebejci so zadobili upliv tudi na službe izven konzulatov, kakor diktaturo, cenzuro i. t. d. Jednakopravnost stanov je podala Rimu velikansko moč. Galci, ki so prišli vnovič v deželo, so bili odbiti, srednja in južna Italija je prišla povsem v rimsko last.

S tem se je začela najslavnejša epoha rimske republike. V deželi je vladal mir in sloga stanov, vsled česar je bila rimska moč tako velika, kakor še nikdar poprej in v punskih vojnah je žel Rim večno slavo. Makedonija je postala rimska provincija, ista usoda je zadela Grško. Odtod se je širila rimska vlast po Aziji, Afriki in Hispaniji. Skoraj ves kulturni svet starega veka je bil tedaj rimski — v nesrečo Rima. Zmage so učvrstile moč rimskega naroda, osvojenja so pripravila njegov propad. Iz podloženih dežel se je stakalo silno bogatstvo v metropoli, katero je prišlo v roke posameznih družin in tako je nastala zopet nejednakost ljudstva; »nobili« so postali to, kar so bili nekdanj patriciji. Razlika mej razmerno maloštevilnimi bogatini in ogromno množico siromakov se je čim dalje bolj povečevala ter porodila nemire, v katerih so igrali bratje Gracchi prevažno ulogo. Na jedni strani je stala senatska, na drugi ljudska stranka. Prva je skušala vso državno moč ljudstvu zopet odvzeti, a prava svrha jej je bila seveda posest, katero si je hotela s pridobljeno politično močjo zagotoviti. Vneli so se hudi notranji boji, ki so se kmalu razširili, kajti razni podloženi narodi, uvidevši rimske razprtije, so se vzdignili. Vojska, ki je bila sedaj važen faktor proti zunanjim sovražnikom, postala je pa kmalu bič samemu Rimu. Sulla je prvi 88. leta s svojimi polki uprizoril bitko v Rimu svojim lastnim državljanom. Od tega časa je zadobila vojska odločilno vlogo. Domači boji so divjali, posamezni vojskovodje so vladali in nekateri so že začeli sanjati o samovladu. Caesar je sicer 15. marca 44. pod Pompejevim kipom izdihnil od zarotniških bodalov, a rimska svoboda je bila že preslaba; kmalu po Caesarjevi smrti je tudi ona propala. — Oktavij je postal prvi rimski cesar. Vojska mu je pomagala do vlade, vojska je znanprej vladala v Rimu, vojska ga je tudi uničila.

Cesarski Rim je razširil svojo last po vseh znanih krajih zemlje; vsled tega je imel Rim tudi po celem svetu vojne. Njegove najete čete so zmagovale in osvojevale, a prav to je bila Rimu nesreča. Podloženi narodi so prisegli Rimu sovraštvo, doma se se je širila nezadovoljnost. Rim je osvojeval le radi dobička. Vse njegove vojne so bile roparske ter so ljudstvo do skrajnosti demoralizovale. Pojedine družine

so bogatele, mnoštvo naroda se je pogreznilo v skrajni bedi ter izgubilo smisel za svobodo. »Panem et circenses« je postalo geslo Rimljanov. Kdor jim je dal kruha in iger, je lahko gospodoval, kakor se mu je poljubilo. Za to gospodstvo so se pulili posamezniki; od pretorijancev so kupovali krono za denar in privilegije. Razkošnost je omehkužila višje stanove, beda je oslabila nižje. Tak Rim se konečno ni mogel več upirati, niti napadom »barbarov«, niti višji etiki razširjajočega se krščanstva. Pozamezni bolji vladarji so bili izjeme, a tudi oni niso mogli ničesar ukreniti v rešitev Rima, kajti tudi najabsolutnejši vladar je brezmočen brez naroda. Velikost rimske domovine je bila brez pomena, ko je narod gmotno in moralno — moralno zato ker gmotno — propadel. Ravno zaradi velikosti države se ni mogel rimski narod sploh nikamor več pospeti, kajti obmejni boji in ustaje v provincijah niso dale Rimu niti časa, da bi doma kaj ukrenil. Tako je moral postati Rim plen prvega močnejšega, kateri se je resno polotil uničujočega dela. Da niso prišli Gothi, bil bi prišel kdo drugi. Propast Rima je bila absolutna potreba, razloge njegovega propada ni iskati v tujih osvojevalcih, temveč v Rimu samem.

(Dalje prihodnjič.)

Tri zdravice.

Po dolgem razstanku prijatliji trije
Pri kupici rujni se spet vesele.
In prvi mladenko prekrasno slaví,
Ki srce za njo mu v ljubavi žari.
In čašo poprime in kliče na glas:
„Bog živi Ivano, ki deklíc je kras!“
In zlate se kaplje pené in iskré,
In v krogu kozarci jasno zazvené! —
Ko znóva napolnil je kupe točaj,
Napil to zdravico je drugi tedaj:
„Ljubezen jedina, ki v srcu mi tli,
Za góre domače, za dom moj plamti;
Da večno cvetela bi rodna mi tla,
To Bože, te prosim v globini srcá!“ —
In zlate se kaplje pené in iskré,
In v krogu kozarci jasno zazvené! —
Ko sleharni spraznil je vince sladkó
Nazdravljal prijatelj je tretji takó:
„Ni vnelo srcá mi nobeno deklét,
Brez doma sem romal zapuščen med svet,
A vendar je v srcu se plamen mi vžgal,
In s silo mogočno vsa čustva navdal....
Na zemljo je angelj priplul iz nebá,
Porojen iz mislij svobodnih Bogá,
A človek se biča tiranov je bal,
Poslanca iz raja v verige vkoval.
Sel božji pa lancev ni težkih trpél,
Razdróbil je spone in kvišku vzletel
A v srcu trpina je iskro zažgal, —
„Svobóde je iskra“, — v njo čast ta bokál!“ —
In kaplje se zlate pené in iskre,
In v krogu kozarci jasno zazvené! —
Prijatlja umela navdušen sta klic,
In brata objela razžarjenih lic,
In glasno zažil svobode je spev,
In v srcih plamtečih probujal odmev!

Ž. L. Mozirski.

Galerija dam.

Spisal Vinarovič.

akor je slaven prirodoslovec Karol Linné razvrstil cvetlice v razrede, tako tudi mi lahko naše ljubljanske dame, ki se često rožam primerjajo, uvrstimo mej osem vrst. I. Družinska dama. II. Salonska dama. III. Garde dama. IV. Modna dama. V. Baletna dama. VI. Sportna dama. VII. Bufetna dama in VIII. Ma-dama. Samo nekaj sličic iz tega modernega vrta hočemo Vam, dragi čitatelji v nastopnem podati, da boste spoznali jalovost in blaziranost teh članov takozvane »boljše družbe«.

I. Garde-dama.

Da amor potuje po svetu, to je že nekaj starega. V desni roki nosi puščico, v levi jerbašček dišečih cvetk. On hodi od kraja do kraja.

Kam ide danes? Zasledujva ga, dragi čitatelj.

Poglej, k Silviji gre. — A saj ni res. Še dve številki naprej. Mi je že znano, ho-ho! Berto, ono naivno Berto, bo danes objel. Pozor!

Radodaren amor je že v sobi. Pri jedni mizi sedi Berta, nasproti nji pa — Konrad, mlad tovarnar. V kotu pri peči pa kima tetka — Klotilda s šivanjem v roki. Na divanu modro sedi ljubeznivi amorček. Jedva ju nežno pogleda, že vsplamti v obeh srcih oni čudapolni čut, ki mu pravimo — ljubezen. Ljubko upirata oči jeden v drugega. Konrad se ozre, pogleda na tetko — oh ona spi — in cmok — — —, amor združi ustnice srečne dvojice. Dolg, dolg poljub je bil, skoraj ne bi imel konca. Amor zapusti sobico, tetka se vzbudi in tudi Konrad se kmalu poslovil od Berte. Ljubeznivo želi Konrad: »Lahko noč«.

»Sladko spavaj«, dihne mlada Berta.

II. Salonska dama.

Salon, to je nekaj modernega, nekaj originalnega za sedanji svet. Pa ne misli, ljubi čitatelj, na oni indecentni »Salon Tuschel«. Bog ne daj tega mnenja. Midva greva v pravi gosposki salon.

Lepo slikana vrata z zlatotkano preprogo preprežena se odpro na stežaj. Kaj zagledaš v elegantni sobi?

Na motnordeči, baržunasti zofi sedi z nogami navskriž, koje dičijo lepe, zelene obujke, z roko na jedno naslanjačo naslonjena, z glavo po koncu, v jedni roki držeč pahljačo — divna dama Leonora. Okoli nje sedijo trije čestilci. Jeden zna bolj olepšati svoj govor, ko drugi. Prvi citira verze »Pevca sorškega polja«, vmes pa še vrine Heineja ali Schillerja. — Drugi lepo kreta, čedno viha male brčice in vtika v govorico imenitne fraze. — Tretji pa ljubi moderne tujke. Pri vsaki četrti besedi ti vrine tujo besedo, poleg tega pa tako povzdiguje glas, da bi ga človek vedno poslušal. Leonora pa hvali vse. Vsi so v njenem srcu. — To je tudi pošteno veselje, kaj ne prijatelj. —

III. Baletna dama.

Gledišče. Danes bo vprizorjen balet. Bene, idiva, prijatelj v »umetnosti sveto dvorano«, tam se gotovo najine oči vtope v ljubljeno — Irmo.

Tam vidiš odkrita prsa..., vidiš brhke in neokretne plesalke..., vidiš gole, sneženo-bele ročice — in vso prozorno elegantnost.

Vstopiva. Lestenec in vse svetilke širijo morje svitlobe, gospodje v ložah in parterju si brišejo kukala.

Zagrinjalo se že dviga — ah poglej amice, tam v sredini je Irma. Kako odskakuje od tal, kako je urna, res prava serpentina. Poglej, kako koketno gleda. Lepa frizura jo diči, polni obraz je pikanten, nos je klasičen, divna fantazija ji seva z lica, ah gorostasno. Krilce je kratko...

Konec. Prehitro, še malo naj bi jo gledal to dražestno Irmo.

Nocoj gotovo ne bom takoj zaspal. V duhu bom zrl Irmino podobo, valovite poteze njenega telesa in še več — v duhu jo bom poljuboval.

Moj prijatelj pa le to prosi, da bi mu Bog naklonil jedno baletko.

IV. Družinska dama.

Čitatelj! Idi z menoj za trenotek v našo Zvezdo. Drevesa ti delajo senco, prah se vzdiguje s ceste, kjer so pometachi uprav pri delu, brhke kuharice švigajo mimo te nosove vihajoč, pred kazino ponosno stoje marcijalni oficirčki, ne daleč od njih pa kimajo sestradane fajakarske rozinante. To je prizor v Zvezdi. — Si li sem prišel, da bi to gledal? Ne.

Zdajci se oficirčki elegantno vzravnavajo, častno primejo za sabljice in pozdravijo mimoidočo — Elviro in njenega očeta, sključenega plemenitaša.

Elvira je lepo, brhko dekle junoničnega stasa. Krasen, do tal segajoč angora-šal ji lepo pristaja, na desni roki nese dragoceno pelerino, a z levo roko drži vrstico, na kojoj je privezan črn buldog. Poleg nje koraka njen oče. V levi roki palico elegantno držeč, vzdigne počasi raz glave klak, in še celo njegova cesarska brada se začne ježiti, ko zagleda oficirčke, ki poželjivo zro za njegovo Elviro. Na-to oni tiho zamrmrajo: »Ach, welch feine Gesellschafts-Dame!«

Pesen rudarja.

Znoján se dan in leto trudim,
Zaklade spravljám jaz na dan,
Nezgodám vsem izročén hudim,
Brez sreče večni sem tlačán.

Kar pomnim beda mi družica,
In zvest tovariš bil je glád,
Naporno delo mi pravica,
Brez cvetja moja je pomlád.

Brez solnca moje žitje gine,
Neznán mi je svobode soj,
Najhuje pa so bolečine,
Ker deca mi trpi z menoj.

Z.

Na dan!

Na dan, v spomladni svet moj rod,
Pomlad oglašja se povsod,
Zdrobila moč je Vesne cvetne.
Verige zimske tisočletne.

Ne čuješ v logu slavca spev,
Ne čutiš solnca zlat odsev,
Povsodi vigred se oglašja,
„Pozdrav svobode“ nam prinaša?

To evangelij je duhá
In geslo mladega sveta:
Svoboda mislij in dejanja
Človeštvu v istem se oznanja!

Spasitelj je iz groba vstal,
Nazaj zgubljeni raj nam dal,
Spasitelj naš nas k sebi zove,
Zdrobil tiranstva bo okove.

Ne rabi mečev in topóv,
Torture ne spasitelj nóv:
Človeštva genij prost če biti,
Jedino vedi se vклонiti!

Iz temnih koč, iz temnih zmot,
Na dan, v spomladni svet moj rod,
Da časa duh te ne utópi,
Brez te na dnevni red prestopi!

Ž. L. Mozirski.

Beležke.

Našim čitateljem in naročnikom! Na II. shodu jugoslov. socijalne demokracije v Ljubljani se je naš list odobrila in proglasila glasilom stranke. To bodi v spodbudo za obilo naročbo in priporočbo lista, osobito pa onim sodrugom, kateri so bili listu doslej nekako neprijazni. Nadejamo se, da bode odslej list bolj prospeval. Mnoge težkoče in ovire bile so vzrok, da je morala 4. in 5. številka se skupno izdati, kar nam naročniki blagovolijo z ozirom na te velike zapreke oprostiti.

Zaostale naročnike in one, katerim naročnina sedaj poteče, prosimo, da isto prej ko slej obnove, da bode moglo tudi upravnistvo svojo dolžnost storiti nasproti naročnikom in tiskarni.

Ako store vsi naročniki svojo dolžnost in ako vrhu tega vsak pridobi najmanj vsaj jednega ali dva nova naročnika, lahko bi list mnogo napredoval. Pridobilo in honoriralo bi se mu lahko več novih sotrudnikov, da bi bila vsebina lista bolj raznovrstna in dovršena in tudi drugače bi se lahko za list marsikaj storilo.

Iskreno prosimo toraj vse sodruge in prijatelje, da storijo kolikor največ mogoče za list, da ga podpirajo bodisi z duševnimi doneski, z nabiranjem naročnikov ali tudi z nabiranjem podpore za list, kajti žalostno bi bilo, ako bi se moral isti zaradi premalega zanimanja ustaviti. Stori torej vsak kolikor mu je mogoče!

Uredništvo in upravnistvo.

Uredništvu došli spisi: Akademie Organ mládeže socijalistické. Organ der socialistischen Jugend. Štev. 1.—3. Ureduje Karel Pelant v Pragi. — Nova Nada. Zbornik zabave i pouke. Zvezek 1. in 2. Izdal Vladimir J. Teharski. Žagreb. — Civilno-pravdni red. Prestavo na slovenski jezik priredil dr. Ludovik Filipič, odvetnik v Celji. Tiskal in založil Dragotin Hribar v Celji. Cena 2 gl. 50 kr. — Sodni pravilnik. Prestavil dr. Ludovik Filipič. Založil in natisnil Dragotin Hribar v Celji. — Ilustrovani narodni koledar za leto 1898. Deseti letnik. Uredil in izdal Dragotin Hribar v Celji.

Shod jugoslovanske socijalne demokracije vršil se je dne 25. in 26. decembra preteklega leta v Ljubljani. Bil je dobro obiskan. Sešli so se na njem zastopniki delavstva iz Kranjskega, Štajerskega, Primorskega in iz Hrvatske. Na shodu do-

ločil se je med mnogim drugim tudi organizacijski načrt, s katerim je dano stranki trdno vodilo v prihodnjem boju. Iz poročil vseh delegatov je bilo razvidno, da naša ideja mogočno napreduje navzlic naporu njenih nasprotnikov.

„Nova Doba“. Došel nam je prvi zvezek tega lista, kateri izhaja v Pragi in mu je namen biti glasilo združene hrvatske, srbske in slovenske mladine. Namen je lep in misel je dobra, kar nas pa nikakor ne more ovirati, da ne bi zabeležili, da se z nazeri posameznih pisateljev nikakor ne moremo strinjati. V članku „Položaj in zadača Slovencev“ meni neki Ivan Jaroslavec, da bi bila socijalno-demokratska politika za Slovence „velik nesmisel“, a v članku „O socijalnom pitanju“ dela se propaganda naravnost za — krščanski socijalizem. Take ideje so pač vse kaj drugega kakor napredne.

Številke govore! Dokazano je, da je umrljivost pri ubogih večja kakor pri premožnih. Učenjak Casper je izračunal, da živi od 1000 v istem času rojenih ljudi:

	Premožnih	Ubogih
Čez 5 let še	943	655
„ 10 „ „	938	598
„ 20 „ „	866	566
„ 30 „ „	796	486
„ 40 „ „	695	396
„ 50 „ „	557	283
„ 60 „ „	398	172
„ 70 „ „	235	65
„ 80 „ „	57	9

Poprečno živi bogataš 50 let, revež pa samo 32 let. Gospodarstveni red, kateri dopušča, da se 90 odstotkom prebivalstva življenje na pol prikrajšuje samo za to, da zamore malo število v obilnosti živeti, pač ne more biti primeren človeški družbi.

Kupčija. — „Najboljše blago na svetu je poštenje. — Kolika sreča, ako ima človek mirno vest!“ dejal je nekega večera trgovec Zvitovič svoji ženi, ko je zapiral svojo prodajalnico.

„Da!“ odgovori mu življenja lepša polovica. „Zatorej tudi cvete naše gospodarstvo in je na najboljšem glasu.“

„No, Marička“, obrne se na to trgovec k svoji strežnici, „ste li zmočili tobak?“ „Da, gospod!“ „Ste namešali belega peska v sol?“ „Da, gospod!“ — „Popra v žganje?“ „Da, gospod!“ — „Sirupa v med?“ „Da, gospod!“ — „Repnega olja v oljino olje?“ „Da, gospod!“ — „Vrbovih peres v čaj?“ „Da, gospod!“ — „Mislim, da je za danes dovolj. Skliči družino, pojdemo molit in potem spat, kakor ljudje, ki so svoje delo pošteno pričeli in kot verni kristjani dokončali.“

„Svobodni glasovi“ so naproday v Celji v trafikah v Gospodski ulici, v Kolodvorski ulici in na Graški cesti. V Slov. Bistrici: Knjigarna Rozalije Pitschl. V Ljubljani: Knjigarna Ant. Zagorjana na Kongresnem trgu. Naročila na „Svobodne glasove“ sprejemajo: Andrej Čanžek v Trbovlji, Andrej Kajtna v Zabukovici, Josip Zwickl v Žalcu, Mihajl Čobal v Zagorju ob Savi, Urban Štrempfel v Idriji št. 396 in uredništvo „Delavca“ v Trstu, via Belvedere št. 55/a.

Listnica uredništva. P. L. v Ljubljani. Poslani pesnici nista godni za tisek. Poskusite v prozi. Pozdrav! — Vinarovič. Kakor vidite smo priobčili iz Vašega doposlanega nekaj črtic v premenjeni obliki. Prosimo, oglasite se še kaj, a naznanite nam Vaš natančni naslov. — Zdravskij. Vam velja ravno isto.

Uljudno prosim vsakogar, komur je kaj zanimivega znano iz za farovških zakulis, da mi to gradivo dološlje v svrhu žurnalistiške porabe. Tajnost zjamčena.

R. Drafenik.

 Za vsebino oglasil ne prevzame uredništvo nobene odgovornosti.

Internacionalna

Dunaj I. korespondenčna asociacija Dunaj I.

Dopisovalna po vsem svetu razširjena družba v zabavo, za nabiralce, jeziko-slovce, pisatelje, trgovce, častnike, uradnike, nabiralce pismenih znamk, skratka za vsakogar, kdor želi duševnega občevanja in zunanjih zvez. 2300 udov. Letnina 6 mark ali 3 gld. 60 kr. Prospekte in številke na ogled določljive rade volje „Icaea“, Dunaj I. Rauhensteingasse 10.

Leseni perilniki (Waschbretter)

c. kr. patent Gobeo

so najboljši, ker so trpežni in se pri pranju porabi mnogo manj mila, kakor navadno. Tudi se na njih perilo mnogo lažje in prej opere. Dobivajo se pri

Ivanu Schauzer-ju

v Celji, Graška cesta št. 37.

Fran Lassmann v Celji

kovaška ulica (Schmiedgasse) št. 11

priporoča svojo **gostilno**, kjer se toči dobro vino in sveže pivo. Tam je tudi **podružnica graške občne delavske bolniške blagajnice**.

C. kr. priv.

M. Weiss v Celji,

v lastni hiši, Gospodska ulica št. 8
častni član pariške akademije izumi-
teljev, odlikovan z zlato sietinjo.

priporoča se za napravo vsako
vrstnih oblek za gospode ter
vsakovrstnih uniform.

Posebnost lastnega izdelka: izloč-
ljivi patentovani kožuhi za uni-
forme in za civilne osebe, kakor
tudi za ovratnike in jopice za dame.

Prospekti in cenilniki na zahtevo
brezplačno in poštino prosto.

Naročajte se na „Delavca“ in „Svobodo!“

Oba lista izhajata v Trstu, via Belvedere, št. 55/a.

Pri uredništvu „Svobodnih
glasov“ se še dobiva knjižica:

Cerkvene pristojbine

(štolnina)

za Štajersko, Koroško
in Kranjsko.

Spisal

Rok Drofenik,

Cena 8 kr., s poštino 10 kr.

Gostilno

„Gsund“ v Celji

Gospodska ulica št. 18,

kjer se točijo

dobra vina in sveže pivo ter se
tudi dobivajo o vsakem času gorka
in mrzla jedila, priporoča p. n.
občinstvu

Frančiška Arnoš.

„Svobodni glasovi“ izhajajo po enkrat na mesec in stanejo za celo leto 1 gld. 20 kr.,
za pol leta 60 kr. Posamezne številke po 10 kr. Naročnino in spise je pošiljati:

Uredništvu in upravnistvu „Svobodnih glasov“ v Celji.